

AKADEMİK MAKALELER

M. Esad Coşan

İçindekiler

Kısaltmalar	9
Sunuş	11
Elyazması Kitaplar 1	13
Elyazması Nedir?	13
Türkiye'deki Yazmalar	14
Elyazması Kitaplar 2	17
Elyazması Kitap Nedir?	17
Türkiye'deki Yazmalar	18
Netice	19
Yazmaların Kültür Tarihimiz Yönünden Önemi	19
Şahıs Ellerindeki Yazmalar	20
Netice	21
Türkiye'deki El Yazmaları	23
Bir Yazmanın Değeri Nasıl Ölçülür?	24
Yazmalar Konusunda Üzerimize Düşenler	26
İslâmî Türk Edebiyatı	27
Tasavvufî Halk Edebiyatı	35
Türk Edebiyatında Na'tlar	39
Na't	40
Na'tlarıyla Tanınmış Olan Şair Nazım ve Bir Şiiri	45

Mânası	47
XVII. Asırda İstanbul-Mekke Arasındaki Hac Yolu	49
Levâzımât-ı Hac	50
Ahterî'nin Kırk Hadis Kitabı	59
KİTÂB-I KIRK HADİS	61
Eser ve Nâzımı Hakkında	75
Ebced Hesabı ile Tarih Düşürme Sanatı	77
Bazı Yazmalarda Görülen Bilmeceli Tarih Kayıtları I	83
Ferağ Kaydı	84
İstinsah Kaydı	84
Haftanın Günleri	84
Ayın Günleri	85
Yılın Ayları	86
Sene Rakamları	88
Birler Hanesi	88
Onlar Hanesi	88
Yüzler Hanesi	88
Binler Hanesi	89
Bilmeceli Tarih Kayıtlarından Numuneler	90
Netice	94
Bazı Yazmalarda Görülen Bilmeceli Tarih Kayıtları II	97
XV. Asır Türk Yazarlarından Muslihuddin, Hamidoğulları ve Hızır Bey	103
GİRİŞ	103
A. MESELENİN ORTAYA ÇIKIŞI	104
B. MÜLK SÜRESİ TEFSİRİ'NİN MÜELLİFİ	105
1. Müellifin Adı	105
2. Müellifin Lakabı	106
3. Müellifin Diğer Eserleri	107
a. Fâtiha Süresi Tefsiri	107
b. İhlâs Süresi Tefsiri	108
c. Yâsin Süresi Tefsiri	108
d. Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Diğer Eserleri	108
C. MUSLİHUDDİN VE HIZIR BEY'İN KİMLİĞİ	108
1. Muslihuddin'in Eserlerinde Hızır Bey	108

2. Muslihuddin Devrindeki Muhtelif Hızır Bey'ler	110
D. HAMİDOĞLU İSHAK B. DÜNDAR BEY	113
Okunuşu	116
Tercümesi	116
Okunuşu	117
Tercümesi	117
Okunuşu	117
Tercümesi	117
E. ŞİMDİYE KADAR BİLİNMEYEN YENİ BİR HAMİDOĞLU BEYİ BEDRÜDDİN HIZIR BEG B. İSHAK BEG	118
Okunuşu	121
Behcetü'l-Hadâ'ik'in Yeni Bir Nüshası	123
Ramazana Dair Türkçe En Eski Eser	129
XV. Asırdan Türkçe Dinî Bir Eser: Cinânü'l-cenân	133
Eserin Tanıtılması	134
Cinânü'l-cenân'la İlgili İlmî Meseleler	137
Müellifin Kimliği	138
İslâmî Türk Edebiyatında Ükkâşe Hikâyesi	141
HİKÂYE'NİN KONUSU	142
HİKÂYENİN KAYNAĞI VE SIHHATI	143
ÜKKÂŞE'NİN KİMLİĞİ	145
TÜRK EDEBİYATINDA ÜKKÂŞE HİKÂYESİ	146
1. En Eski Kayıtlar	146
2. Hatiboğlu Muhammed'in Nazmettiği Şekli	148
3. Ârif'in Mevlidi İçinde Bulunan Şekli	148
4. Yazıcıoğlu Muhammed'in Nazmettiği Şekli	148
5. Diğer Mevlid Nüshalarında Görülenler	149
ÜKKÂŞE HİKÂYESİ METNİ	149
Hacı Bektâş-ı Veli ve Bektâşilik 1	155
Hacı Bektaş, Mevlânâ, Yunus Emre	163
Hacı Bektâş-ı Veli ve Bektâşilik 2	167
Hacı Bektaş'ın Hayatı	168
Hacı Bektaş'ın Eserleri	170
Hacı Bektaş'ın Fikirleri	171
Hacı Bektaş'ın Tesiri	174

<i>Haci Bektaş and the Bektaşî Order</i>	177
<i>Haci Bektaş Veli et le Bektaşî</i>	187
<i>Kaynaklar</i>	199
<i>Dizin</i>	205

Sunuş

Elinizdeki kitap Merhum Mahmud Esad Coşan Hocaefendi'nin, kaleme aldığı akademik makalelerinin toplu olarak bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. 1960'lı yıllardan 1980'li yıllara kadar yazılmış olan bu makalelerin önemli bir kısmı çeşitli dergilerde yayımlanmış, bir kısmı da daktilo edilmiş olmasına rağmen herhangi bir yerde yayımlanmamıştır. Kendi hususi kütüphanesinde daktilo edilmiş halde bulduğumuz ancak nerede yayımlandığını tespit edemediğimiz yazılardan bazılarının çeşitli dergilerde yayımlanmış olması da mümkündür.

Dil, tarih, edebiyat ve kültür alanlarında geniş bir yelpaze içinde ele alınan makaleler akademik camia için olduğu kadar meraklıları için de önemli bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Zaman içerisinde gelişen ve değişen yazı teknikleri bazen bir şahsın farklı zamanlarda kaleme aldığı farklı yazılar için değişik teknikler kullanmasını zaruri kılar. Yine aynı ilim adamının değişik makale ve kitaplarında, dipnot verme, kitap isimlerinin yazılması vs. teknik hususlarda farklılıklara rastlanır. Bu durum, makalelerini uzun bir süreç içerisinde kaleme alan Esad Coşan Hocaefendi için de geçerlidir. Bu kitapta, makaleler toplu olarak yayımlanırken, bugün gelinen nokta göz önünde bulundurulmuş; teknik olarak birliktelik sağlanmaya çalışılmıştır.

Kitabın sonuna kaynakça ve özellikle araştırmacıların istifadesini kolaylaştırmak için ayrıntılı bir dizin ilave edilmiştir.

Geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında dolu dolu bir hayat sürmüş, toplumumuzun ilim ve irfan hayatını etkilemiş olan Mahmud Esad Coşan Hocamız'ın şimdiye kadar yayımlanmış yayımlanmamış bütün eserlerini okuyucularımıza, fikir ve kültür hayatımıza sunarken kendisini rahmetle yâd ediyoruz. Mevlâ ruhunu şâd ve mesrûr, merkad-i pâkini pür-nûr, mânevî makamını âlâ eylesin.

Editör